

Elmer Kääntä ja Eetu Luukkala

JULKISEN YRITYSTUEN HAKEMINEN

Taloudellista tilaa kuvaavat laskelmat Tempo -rahoitushakemuksen tukena

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma
Tammikuu 2021**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Tammikuu 2021	Tekijät Elmer Kääntä ja Eetu Luukkala
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn nimi JULKISEN YRITYSTUEN HAKEMINEN. Taloudellista tilaa kuvaavat laskelmat Tempo -rahoitus-hakemuksen tukena		
Työn ohjaaja Hannu Kari		Sivumäärä 37
<p>Useat julkisyhteisöt tarjoavat yrityksille laajasti erilaisia rahoitusinstrumentteja kansainvälistymisen tueksi. Kohdeyritys Tapu Oy pyrki uusille kansainvälisille markkinoille ja päätti hakea Business Finlandin tarjoamaa Tempo -rahoitusta. Tämän opinnäytetyön aiheena oli selvittää sekä raportoida kohdeyritykselle, millainen on Tempo -rahoituksen hakuprosessi ja mitä hakijayritykseltä vaaditaan myönteisen rahoituspäätöksen saamiseksi. Lisäksi luotiin vuositasoiset rahoitus- ja tulossuunnitelmat rahoitushakemuksen tueksi. Varsinaisen tutkimusongelman puuttuessa, ja rahoitushakemusprojektin toiminnallisuuden takia, opinnäytetyö kirjoitettiin raporttimaiseen muotoon.</p> <p>Opinnäytetyön tietoperusta keskittyi pääosin rahoituspalvelutarjoaja Business Finlandin tietokantaan, joka sisälsi kattavat rahoituksenhakuohjeet, tiedot hakuprosessin eri vaiheista sekä vaatimukset rahoitusta hakevalle yritykselle. Laskelmat pohjautuivat kohdeyrityksen menneiden vuosien tilinpäätöstietoihin sekä tulevien tilikausien ennustamisessa hyödynnettiin toimitusjohtajan näkemyksiä yrityksen tulevaisuudesta.</p> <p>Raporttimuotoinen opinnäytetyö antoi Tapu Oy:lle hyvät valmiudet hakemuksen täyttämiseen ja lähettämiseen. Taloudellista tilaa ennustavat laskelmat osoittautuivat Tapu Oy:lle hyödyllisiksi työkaluiksi Tempo -rahoitushakemuksen lisäksi myös muuhun käyttöön. Laskelmia käytettiin investointituen hakemuksen liitteinä ja niiden avulla yrityksen johto pystyi suunnittelemaan tulevaisuutta.</p>		
Asiasanat Julkinen yritystuki, Tempo-rahoitus, rahoitussuunnitelma, tulossuunnitelma		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date January 2021	Authors Elmer Käätä and Eetu Luokkala
Degree programme Business Management		
Name of thesis APPLICATION FOR PUBLIC BUSINESS SUBSIDY. Calculations predicting the financial situation in support of the Tempo funding application		
Instructor Hannu Kari	Pages 37	
<p>Several public corporations offer a wide variety of financial instruments for companies to support internationalization. The target company Tapu Ltd. strived towards new international markets and decided to apply for Tempo-funding offered by Business Finland. The subject of this thesis was to find out and report to the target company what the application process for Tempo funding is and what is required of the applicant company to obtain a positive funding decision. In addition, annual financing plan and result budget were created to support the financing application. In the absence of an actual research problem, and due to the functionality of the funding application project, the thesis was written in a report-like format.</p> <p>The knowledge base of this thesis mainly focused on the database of the financial service provider Business Finland, which contained comprehensive funding application instructions, information on the various stages of the application process and requirements for the company applying for funding. The calculations were based on the target company's financial statements from previous years, and the CEO's views on the company's future were utilized in forecasting future financial years.</p> <p>The thesis in the form of a report gave Tapu Ltd. good acquirements for filling in and sending the application. Calculations predicting the financial situation proved to be useful tools for Tapu Ltd not only for the Tempo-funding application but also for other uses. The calculations were used as annexes to the investment aid application and enabled management to plan the company's future.</p>		
Key words Public business subsidy, Tempo-funding, financing plan, result budget		

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Pakurikääpä

Koivun kyljessä kasvava lahottajasieni, josta voidaan kuivattuna valmistaa mm. teetä tai uutetta.

Pakuri

Lyhenne sanasta pakurikääpä.

Pioneeri

Edelläkävijä, uranuurtaja.

Startup -yritys

Aloittava tai alkuvaiheessa oleva yritys.

Midcap -yritys

Suuri yritys, jonka liikevaihto on alle 300 miljoonaa euroa.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TAPU OY	2
2.1 Historia ja liikeidea	2
2.2 Tulevaisuuden suunnitelmat	3
3 PROJEKTITIIMI	4
3.1 Tiimin kokoonpano	4
3.2 Omat toimenkuvat.....	4
4 JULKINEN YRITYSTUKI	5
4.1 ELY-keskus.....	5
4.2 Euroopan unioni.....	5
4.3 Finnvera	5
4.4 Business Finland	6
5 TEMPO-RAHOITUS	7
5.1 Hakijayrityksen koko.....	8
5.2 Hakijayrityksen valmiudet	8
5.3 Käyttötarkoitus.....	9
5.4 Tavoitteet.....	10
5.5 Rahoituksen määrä ja maksuaikataulu	10
5.6 Omarahoitus	11
5.7 Raportointi.....	11
5.8 Hyväksyttävät kustannukset	13
5.9 De Minimis -tuki.....	14
6 HAKUPROSESSI	15
6.1 Yhteydenotto.....	15
6.2 Hakemus.....	15
6.3 Projektisuunnitelma.....	16
6.4 Vaaditut taloustiedot.....	16
6.5 Hakuprosessin päätyminen	17
7 TULOSSUUNNITELMA	18
7.1 Liiketoiminnan tuotot	18
7.2 Liiketoiminnan kulut & Käyttökate.....	19
7.3 Tulos	20
8 RAHOITUSSUUNNITELMA	22
8.1 Rahan lähteet	22
8.2 Rahan käyttö & Yli-/Alijäämä	23
8.3 Käyttöpääoma.....	25
9 TAPU OY:N TULOSSUUNNITELMA	27

9.1	Liiketoiminnan tuotot	27
9.2	Liiketoiminnan kulut & Käyttökate.....	28
9.3	Tulos	29
10	TAPU OY:N RAHOITUSSUUNNITELMA	30
10.1	Rahan lähteet.....	30
10.2	Rahan käyttö & Yli-/alijäämä.....	31
10.3	Käyttöpääoma.....	32
11	YHTEENVETO	33
	LÄHTEET	35
	KUVIOT	
	KUVIO 1. Käyttökatteen laskukaava.....	20
	KUVIO 2. Käyttökateprosentin laskukaava.....	20
	KUVIO 3. Käyttökatteen muodostuminen.....	21
	KUVIO 4. Liiketuloksen laskukaava	21
	KUVIO 5. Nettotuloksen laskukaava.....	22
	KUVIO 6. Kokonaistuloksen laskukaava	22
	KUVIO 7. Kokonaistuloksen muodostuminen	22
	KUVIO 8. Rahanlähteiden muodostuminen	24
	KUVIO 9. Rahankäytön muodostuminen	25
	KUVIO 10. Yli-/ alijäämän muodostuminen	26
	KUVIO 11. Käyttöpääomaprocentin laskukaava.....	27
	KUVIO 12. Käyttöpääoman muodostuminen.....	27
	TAULUKKO	
	TAULUKKO 1. Liikevaihdon ennustaminen	28
	KUVA	
	KUVA 1. Tulossuunnitelma	30
	KUVA 2. Rahoitussuunnitelma ja käyttöpääoma	33

1 JOHDANTO

Kansainvälistymisen tavoittelu voi tulla yritykselle lähes pakolliseksi kotimaan markkinoiden käydessä pieneksi tai kilpailun kasvaessa liian suureksi. Toinen, yrityksen omasta tahdosta johtuva, syy voi olla halu laajentua potentiaalisille ja mielenkiintoisille markkinoille. Suomessa on useita eri julkisyhteisöjä, jotka tarjoavat rahoitus- ja asiantuntijapalveluita kansainvälistymiseen pyrkiville kotimaisille yrityksille. Rahoitusta hakevan yrityksen on oltava taloudellisesti vakaa ja valmis kasvamaan tarpeen vaatiessa nopeastikin. Pelkäämään se, että organisaatio on valmis kansainvälistymiseen, ei riitä uusilla markkinoilla menestymiseen. Yrityksellä tai sen tuotteella täytyy olla jokin kilpailuetu kilpailijoihin nähden, eli sen täytyy olla poikkeuksellinen tai erota merkittävästi muista edukseen. (Pöyhkäri, 2018.)

Pyrkimys kansainväliseen kasvuun ja laajentumiseen uusilla markkinoilla olivat tavoitteena tämän opinnäytetyön kohdeyrityksellä Tapu Oy:llä. Toimitusjohtaja Tapani Käännän ehdotuksesta lähdimme mukaan projektiin, joka olisi kansainvälistä kasvua edesauttavan Tempo -rahoituksen hakeminen. Rahoituksenhakuprosessi vaikutti hyvin mielenkiintoiselta projektilta, joten päätimme samalla projektista tulevan opinnäytetyön aihe sekä tutkimuskohde, jonka toteuttaisimme yhdessä parityönä. Rahoituksenhakuprosessissa ensimmäisenä tehtävänä oli selvittää mitä rahoitusta hakevalta yritykseltä vaaditaan myönteisen rahoituspäätöksen saamiseksi, ja miten koko hakuprosessi tullaan käytännössä toteuttamaan. Tutustuttuamme ja raportoituamme kohdeyritystä haettavan rahoituksen vaatimuksista, päätehtävänä oli tehdä kohdeyritykselle rahoitushakemuksen tueksi vuositasoiset tulos- ja rahoitussuunnitelmat. Opinnäytetyön tutkimusalue on rajattu edellä mainittujen rahoituksenhakuprosessin työtehtävien ympärille.

Tärkeimpinä tietoperustoina teoriaosuuksiin olivat julkisyhteisöjen nettisivut sekä yrityksen rahoitusta käsittelevä kirjallisuus. Laskelmien tekemiseen vaadittavan aineiston eli yrityksen tilinpäätöstiedot menneiltä vuosilta saimme yrityksen kirjanpitäjältä. Ennustavien laskelmien laadinnassa isossa osassa oli toimitusjohtajan visio ja näkemys yrityksen tulevaisuudesta. Tutkielman tekstiluvut voi jakaa kolmeen osaan. Alkuluvuissa esitelemme kohdeyritystä, jonka jälkeen on teoriaosuus ja viimeisissä kappaleissa avaamme tekemiämme talouslaskelmia.

2 TAPU OY

Tapu Oy on vuonna 2008 perustettu osakeyhtiö, jonka toimitusjohtajana on toiminut koko toiminnan ajan Tapani Kääntä. Yrityksen toimipaikka on Alavieskassa ja henkilöstöä on nykyvuosina ollut 3-5. Merkittävimmät tuotteet ovat pakurikäpätee ja -uute, marjajauheet ja rahtityö. Liiketoiminta ei ole tuottanut tappiollisia vuosia koskaan ja rahoitus on pyörinyt alusta asti hyvin omalla pääomalla. Yrityksen liikevaihto vuonna oli 2019 noin 163 000 euroa ja vuoden 2020 ennuste on noin 220 000 euroa. (Kääntä, 2020.)

2.1 Historia ja liikeidea

Alkuaikoina Tapu Oy:n tärkeimmät tuotteet olivat erikoispuutavaran myynti, vuokratyövoima ja pakurituotteiden valmistus sekä myynti. 2010-luvun aikana pakurituotteiden sekä marjajauheiden valmistus ja myynti kasvoi merkittävämmäksi tuloslähteeksi ja erikoispuutavaran myynti väheni lähes olemattomaksi, vuokratyövoiman vähentyessä hiljalleen. Uutena liikealana vuonna 2020 alkoi rahtityö, joka tulee olemaan tulevana vuosina merkittävä osa liikevaihtoa. Henkilövuokrausta on tarkoitus pienentää huomattavasti. (Kääntä, 2020.)

Yrityksen alkuvuosina Tapu Oy toimi käytännössä pakurikäpätuotteiden pioneerina, ollen Suomen suurin pakurituotteiden valmistaja ja myyjä. Nykyisin Suomessa on useita Tapu Oy:tä isompia kilpailijoita. Kotimaan markkinat ovat rajalliset, joten 70% pakurikäävän myynnistä menee vientiin. Suurin vientikohde on Keski-Eurooppa, mutta tavoitteena on löytää uusia myyntikanavia. Tapu Oy:n selvitysten mukaan Kauko-Idän markkinat pakurikäpätuotteille ovat isot ja sinne on ollutkin vuosien saatossa muutamia vientiyrityksiä. Tulos ei ole ollut kuitenkaan haluttu, johtuen heikosta kansainvälisestä brändistä sekä luotettavan ja tehokkaan kontaktin puuttumisesta. Pakurituotteiden raaka-aineet Tapu Oy ostaa suurimmaksi osaksi Pohjois-Suomesta ja Venäjältä. Pakuria myydään paloina, rouheena, jauheena sekä jaloitetaan teeksi ja uutteenksi. (Kääntä, 2020.)

2.2 Tulevaisuuden suunnitelmat

Vienti Keski-Eurooppaan kasvaa noin 20 % vuodessa ja kasvun ennustetaan jatkuvan samanlaisena. Yrityksellä on suuret raaka-ainevarastot sekä tehokas tuotanto. Myynti ei tällä hetkellä vedä tuotantoon nähden tarpeeksi tehokkaasti, joten myyntiä pyritään kasvattamaan avaamalla vientikanavan Kauko-Itään. Kauko-Idässä on Tapu Oy:n selvitysten mukaan erittäin potentiaaliset markkinat pakurikäpätuotteille ja tästä syystä sitä tavoitellaan uudeksi vientikohteeksi. Vientikanavan avaamista varten tarvitaan Kauko-Idän markkinoiden asiantuntijan avustusta sekä resursseja. Kontakti luotettavaan Kauko-Idän markkinoiden asiantuntijaan on löytynyt. Kohdemarkkinoiden tutkimiseen ja kysynnän potentiaalın tunnistamiseen vaaditaan resursseja, joita Tapu Oy:llä ei välttämättä löydy ilman lisärahoitusta. Tästä syystä Business Finlandin tarjoamien rahoituspalveluiden hakeminen tuli ajankohtaiseksi. (Kääntä, 2020.)

Alkuperäinen ideamme opinnäytetyön aiheeksi lähti omasta aloitteestamme ja se oli tehdä tilinpäätös-analyysi Tapu Oy:lle. Samaan aikaan Tapu Oy oli aloittamassa Tempo-rahoituksen hakemista ja saimme ehdotuksen uudeksi opinnäytetyön aiheeksi. Yritys tarvitsi taloudellista tilaansa kuvaavia sekä tulevaisuutta ennustavia laskelmia rahoitushakemuksensa tueksi. Kyseisiä laskelmia yritys voisi käyttää myös muihin tarkoituksiin, kuten tulevaisuuden ennustamiseen sekä erään investointiavustuksen hakemiseen. (Kääntä, 2020.)

3 PROJEKTITIIMI

Kansainvälisillä markkinoilla laajentumisen sekä uusien kohdemaiden kartoittamisen ollessa projektina haastava ja pitkä prosessi, oli sen onnistumisen mahdollistamiseksi projektille haettava rahoitusta sekä koko projektin ympärille muodostettava riittävän osaava, motivoitunut sekä sitoutunut tiimi. Lähtökohdiana oli, että projektitiimiltä löytyisi yhteneväinen visio Tapu Oy:n mahdollisuuksista laajentua ja kilpailla kansainvälisillä markkinoilla sekä saavuttaa yritykselle asetetut tavoitteet.

3.1 Tiimin kokoonpano

Kansainvälisen laajentumisen ensimmäisenä askeleena oli yritykselle sopivan rahoituksen löytäminen ja rahoitushakuprosessin aloittaminen. Rahoitushakuprosessin tiimin kokoonpano muodostui lopulta neljästä henkilöstä, sekä rahoituksen myönteisen päätöksen myötä tiimiin liittyisi yrityksen työntekijä sekä mahdolliset kontaktit ja yhteistyökumppanit.

Projektin vetäjänä ja rahoitusprosessin kokonaisuudesta vastaavana päävastuuhenkilönä toimi Tapu Oy:n toimitusjohtaja Tapani Kääntä. Projektiin edellytettävien laskelmien työstämisestä vastasivat toimitusjohtajan pyynnöstä taloushallinnon opiskelijat Elmer Kääntä ja Eetu Luokkala. Laskelmiin avustusta tarjosi omalla tietotaidollaan Hillin Tilipalvelu Oy:n kirjanpitäjä Reijo Hilli. Projektin käytännön toteutukseen sekä raportointiin osallistuu myös rahoituksen toteutuessa viides jäsen Tapu Oy:n työntekijä Juha Raasakka.

3.2 Omat toimenkuvat

Meidän, opinnäytetyöstä vastaavien opiskelijoiden, Elmerin ja Eetun lähtökohtaisina projektin päätömenkuvina olivat rahoitushakuprosessiin vaadittavien laskelmien eli rahoitus- ja tulossuunnitelman työstäminen. Projektin alkaessa vastuualueemme kuitenkin laajenivat huomattavasti. Työtehtäväksemme muodostui myös Tempo-rahoituksen perinpohjainen tutustuminen, joka auttoi koko projektitiimin lähestymistä rahoitushakuprosessiin. Tempo-rahoitukseen edellytyksiin ja kriteereihin tutustuttuamme osallistuimme myös Tapu Oy:n liiketoimintasuunnitelman päivittämiseen, yrityksen päätuotteen kilpailukyvyyn ja innovatiivisuuden tunnistamiseen.

4 JULKINEN YRITYSTUKI

Suomen valtion ja kuntien ylläpitämät julkisyhteisöt tarjoavat yrityksille erilaisia rahoitusinstrumentteja, jotka voivat olla laina- tai avustusmuotoisia. Yleisimpiä myöntäjiä ovat ELY-keskus, Euroopan unioni, Finnvera ja Business Finland. Julkista yritystukea vastaanottavat pääsääntöisesti yritykset, jotka toiminnassaan pyrkivät kansainväliseen kasvuun ja kehitykseen sekä innovatiivisiin hankkeisiin. Yritystukea myönnetään myös yrityksille, joiden toiminnan tuottavuus ennustaa kasvua koko kotimaan markkinoille. (Leppiniemi & Lounasmeri 2000.)

4.1 ELY-keskus

ELY-keskus myöntää rahoitusta ja avustusta kolmelle eri vastuualueelleen, joita ovat elinkeinot, liikenne ja ympäristö. Palveluita on laajasti ja niitä tarjotaan yksityishenkilöille, yrityksille sekä viranomaisille. ELY-keskuksia on viisitoista ja ne vastaavat oman alueensa kehitys- ja sivistystehtävistä. Yrityksille on tarjolla kehittämisavustusta ja erilaisia tukia liiketoiminnan kehittämiseen tai kansainvälistymisen tehostamiseen. (ELY-keskus 2020.)

4.2 Euroopan unioni

Euroopan unionin (EU) yksityisiä yrityksiä koskevat yritystuet koostuvat pääosin kahdesta tukirahoitusinstrumentista: EU:n aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR). Aluekehitysrahastolla tuetaan yrityksiä ja niiden kehittyviä innovaatioita sekä pyritään kehittämään suomen eri maantieteellisten alueiden näkyvyyttä. Euroopan sosiaalirahaston tukitoimien pääpaino sen sijaan kohdistuu työllisyyden ja yritystoiminnan kohentamiseen. (Leppiniemi & Lounasmeri 2000.)

4.3 Finnvera

Finnvera tarjoaa aloittaville yrityksille ja pk-yrityksille rahoitusta yritystoiminnan alkutaipaleella sekä kansainvälisen liiketoiminnan kasvuun. Valtio osallistuu osittain yrityksille myönnettyjen rahoitusten luottotappioiden korvaamiseen, joten Finnvera pystyy ottamaan yksityisiä rahoitusten myöntäjiä isompia riskejä. Erityisesti Finnvera haluaa auttaa yrityksiä kasvattamaan kilpailukykyään menestyäkseen

suomessa sekä ulkomaan markkinoilla. Asiakkaiksi etsitään siis ison kasvupotentiaalin omaavia yrityksiä. (Finnvera 2020.)

4.4 Business Finland

Business Finland on valtion pyörittämä, rahoituspalveluita yrityksille tarjoava organisaatio. Se on toiminut vuodesta 2018 lähtien, kun Finpro ja Tekes yhdistyivät. Yritystuet kohdistuvat pääsääntöisesti pk-yrityksiin, jotka pyrkivät kehittämään toimintaansa kansainvälisillä markkinoilla. Innovaatiokeskeisyys, pyrkimys kasvuun ja kehitykseen sekä kansainvälistyminen ovat teemoja, joita Business Finland yritystuen hakijoilta peräänkuuluttaa. Yritystuen ja rahoituksen mukana Business Finlandin palvelupakettiin sisältyy myös neuvonantoa sekä tietoa kansainvälisistä kohdemarkkinoista. (Leppiniemi & Lounasmeri 2000.)

Rahoituspalveluita on yhteensä kolmetoista, joista jokainen on luotu erilaisiin tarkoituksiin. Ennen hakuprosessia yritys valitsee yhdessä Business Finlandin kanssa sopivimman rahoitusmuodon yrityksen tarpeet ja tilanteen huomioon ottaen. (Business Finland 2020.)

5 TEMPO-RAHOITUS

Business Finlandin myöntämä Tempo-rahoitus on kansainväliseen kasvuun ja kehitykseen tähtääville kotimaisille Startup-, Pk-, ja Midcap-osaakeyhtiöille suunnattu rahoitusmuoto. Temporahoituksen pääpaino kohdistuu juuri kohdeyrityksen kansainvälistymisen edesauttamiseen: Yrityksen toiminnan laajentumista kansainvälisille markkinoille, tai jo siellä toimivan yrityksen aseman kohentamista. (Business Finland, 2020.)

Tempo-rahoitusprojekti kokonaisuutena on hyvin tarkoin määritelty prosessi, muodostuen itse rahoitukseen tutustumisesta, rahoituksen kriteerien mukaisesta liiketoimintaa koskevasta taustatyöstä, ensimmäisestä yhteydenotosta ja yhteistyön aloittamisesta Business Finlandin kanssa, hakuprosessista, temporahoitushakemuksen hyväksynnästä, kansainvälistysprojektin aloittamisesta sekä koko projektin toiminnan jatkuvasta seurannasta ja raportoinnista. (Business Finland, 2020.)

Projektin kokonaisuuden läpiviemiseksi ja onnistumisen mahdollistamiseksi kohdeyrityksen on vastattava Business Finlandin Tempo-rahoituksen kaikkiin vaatimuksiin ja kriteereihin, joita ovat mm. yrityksen oman rahoituksen kartoittaminen, projektiin valmistautuvan tiimin riittävä osaaminen sekä sen selkeät ja johdonmukaiset tavoitteet ja tulevaisuudennäkymät. Temporahoitusta hakevalta yritykseltä odotetaan myös innovatiivisuutta sekä kansainvälisillä markkinoilla menestymiseen vaadittavaa potentiaalista kilpailuetua. (Business Finland, 2020.)

Luvun ala-kappaleissa tutustumme syvällisemmin Business Finlandin Tempo-rahoituksen vaatimuksiin sekä käytäntöihin: Kerromme kohdeyrityksen kokoa koskevista kriteereistä, milloin yrityksen tulisi hakea rahoitusta, mitä asioita yrityksen tulisi varmistaa ja ottaa huomioon ennen Tempo-rahoitusprojektin hakuprosessin aloittamista, mihin Tempo-rahoituksesta saatava avustus voidaan kohdistaa, projektille asetettavista tavoitteista, Tempo-rahoituksen maksutaikataulusta sekä rahoituksen määrästä, omarahoituksen kriteereistä, projektin raportoinnista, hyväksyttävistä kustannuksista sekä viimeisimpänä De Minimis -tuen käsitteestä. Lähteenä luvun kappaleihin on käytetty pääosin Business Finlandin nettisivuja sekä toimitusjohtajan haastattelussa esille nousseita aiheita.

5.1 Hakijayrityksen koko

Temporahoitus on suunnattu osakeyhtiöille, jotka kuuluvat kokoluokaltaan Startup-, PK-, ja Midcap-yritysten kategorioihin. Startup yrityksiksi Business Finlandin mukaan lasketaan alle viisi vuotta toimintaansa harjoittaneet yritykset. PK- yritykset muodostuvat mikroyrityksistä, pienistä yrityksistä ja keskisuurista yrityksistä. PK- yritykseksi lasketaan yritys, jonka henkilömäärä on alle 250, ja yritys on liikevaihdoltaan maksimissaan 50 miljoonan euron suuruinen tai taseen loppusummaksi jää alle 43 miljoonaa euroa. Midcap-yritykset sijoittuvat kokoluokaltaan keskisuurten ja suurten yritysten väliin, eli liikevaihdoltaan 50 ja 300 miljoonan euron välille, ja työntekijöiden määrän ollessa yli 250. Temporahoitusta eivät voi hakea yritykset, jotka lasketaan kokoluokaltaan suuriksi yrityksiksi, eli liikevaihdon ylittäessä 300 miljoonan euron, ja henkilöstön ollessa yli 250 suuruinen. (Business Finland, 2020.)

5.2 Hakijayrityksen valmiudet

Business Finlandin myöntämä Temporahoitus tulee vartenotettavaksi rahoitusmuodoksi, kun yrityksellä on tavoitteena laajentua tai kehittyä kansainvälisillä markkinoilla. Ajankohta temporahoitukseen hakemiselle kansainvälistä kehittymistä ajatellen on oikea, kun rahoitusta hakevan yrityksen koko yritys-toiminta, kilpailukyky, resurssit sekä taloudellinen tilanne ovat lähtökohtaisesti riittävän laadukkaalla ja vakaalla tasolla. (Business Finland, 2020.)

Ennen hakuprosessia yrityksellä tulisi olla selkeä näkemys sen mahdollisuuksista kilpailla kohdemarkkinoilla. Yrityksen tulisi tiedostaa mitä resursseja sekä minkälaista tietotaitoa markkinoille pääsy sekä siellä kilpaileminen tulevat vaatimaan. Rahoitusta hakevan yrityksen olisi myös tiedostettava kohde-maan markkinoiden mittasuhteet ja arvioida sen kasvupotentiaalia. Yrityksellä tulisi olla myös käsitys asiakassegmentistään sekä siihen kohdistuvista liiketoiminnan ansaintamalleistaan ennen rahoituksen-hakuprosessia. (Business Finland, 2020.)

Kansainvälisillä markkinoille tähtääminen, laajeneminen ja siellä kilpaileminen edellyttää rahoitusta hakevalta yritykseltä sekä sen tuotteeltaan tai palvelultaan kilpailuedullista tekijää. Ennen rahoituksen-hakua yrityksen tulisi tiedostaa ja tunnistaa tuotteen tai palvelun ydinidea, ja sen kaupallinen merkitys uudessa liiketoimintaympäristössä. (Business Finland, 2020.)

Business Finlandin Tempo-rahoitus edellyttää rahoitusta hakevan yrityksen liikeideasta, tuotteesta tai palvelusta myös eritoten innovatiivisuutta. Ennen rahoituksenhakuprosessia yrityksen tulisi tunnistaa innovatiivisuus toiminnastaan, ja tarvittaessa pyrkiä kehittämään sitä, erottuen edukseen muiden rahoitushakijoiden joukossa. Innovatiivisuus, liikeidean ja kilpailuedun ohella, olisi osattava myös kiteyttää muotoon, ja esittää tavalla, joka johtaisi myönteiseen rahoituspäätökseen. (Kääntä, 2020.)

Ennen Tempo-rahoitusprojektin hakuprosessia yrityksen tulisi vastattava yrityksen työntekijöitä sekä tiimiä kokonaisuudessaan koskeviin kriteereihin. Yrityksen työntekijöiden tulisi olla sitoutuneita alkavaan Tempo-rahoitusprojektiin ja siitä mahdollisesti syntyvään laajentumiseen, kasvuun ja kehitykseen. Yrityksen kokoonpanosta tulisi löytyä minimissään yksi yrityksen kokopäiväinen työntekijä, jonka vastualueena on yrityksen liiketoiminnan kehitys. Tämän lisäksi yritykseltä tulisi löytyä riittävästi avustusta muilta työntekijöiltä, joko täyspäiväisiltä tai osa-aikaisilta, joiden tietotaito kykenisi vastaamaan yrityksen tarpeita. Temporahoitusta ei myönnetä yritykselle, jonka toiminnasta vastaa vain yksi työntekijä. Pienin mahdollinen, Temporahoituksen kriteerien mukainen, tiimi voi koostua kahdesta osa-aikatyöntekijästä ja yhdestä kokopäivätyöntekijästä. (Business Finland, 2020.)

5.3 Käyttötarkoitus

Tempo-rahoituksesta saatavan rahoituksen perimmäinen tarkoitus on mahdollistaa kohdeyrityksen itsensä asettamat tavoitteet sekä tulevaisuudennäkymiin perustuvat suunnitelmat. Rahoituksella pyritään tukemaan kaikkea sitä toimintaa, jolla yritys kykenee realisoimaan oman potentiaalinsa kansainvälisillä markkinoilla. (Business Finland, 2020.)

Business Finlandin Tempo-rahoitusprojektin tulisi olla monipuolisesti rakennettu kokonaisuus. Projektin painopiste ei saisi kohdistua liikaa vain johonkin tiettyyn liiketoiminnan osa-alueeseen tai sen yksittäiseen hankkeeseen. Projektiin tulisi sisällyttää monipuolisesti kohdemarkkinoihin tutustumista, asiakaskuntaan kohdistuvia ennakkopalautekyselyistä sekä yrityksen sisäisistä kehitystoimista, kuten yrityksen liiketoimintasuunnitelman kehittamisestä sekä hankkeista, joilla on mahdollisuutta parantaa yrityksen teknologisia valmiuksia. (Business Finland, 2020.)

Projektin budjetin tulisi tutkimus-, ja kehitystoimien lisäksi kohdistua mm. kohdemaan markkinoille laajentumiseen valmistamiin toimintoihin. Tällaisia toimia ovat mm. kansainvälistymistä edesauttavat

toimintasuunnitelmat sekä erilaiset kohdemaiden markkinoihin suunnatut kokeelliset tuotteiden ja palveluiden toimivuutta ja kysyntää mittaavat selvitykset. (Business Finland, 2020.)

5.4 Tavoitteet

Business Finland edellyttää Tempo-rahoitusta hakevaa yritystä laatimaan Tempo-projektille kahdesta viiteen tavoitteita, joilla pystytään mittamaan yrityksen kehitystä, kasvua sekä projektin tuloksellista onnistuvuutta. Tavoitteet ovat Tempo-projektissa merkittävässä asemassa, sillä Business Finland ottaa yrityksen tavoitteet huomioon jo hakuprosessin aikana. Business Finland on yhteydessä rahoitusta hakevaan yritykseen, ja käy läpi yrityksen laatimat tavoitteet jo ennen varsinaisen rahoituspäätöksen tekemistä. (Business Finland, 2020.)

Tavoitteet voivat koskea esimerkiksi yrityksen projektin hankkeisiin perustuvista tavoitteista, kuten sen eri strategioiden, toimintamallien ja suunnitelmien vireillepanoa ja valmistumista. Tavoitteet voivat liittyä myös yrityksen liiketoiminnan kehittymiseen, kuten liikevaihdon kasvuun, asiakaskunnan laajentamiseen tai yrityksen tietotaidon kohentamiseen. (Business Finland, 2020.)

Business Finlandin myönnettyä rahoituksen kohdeyritykselle, tavoitteiden edistymistä seurataan läpi projektin. Tavoitteilla on myös oma merkityksensä Tempo-projektin jälkeen, sillä tavoitteissa onnistuminen voi mahdollistaa Business Finlandin myöntämään jatkorahoituksen yritykselle. (Business Finland, 2020.)

5.5 Rahoituksen määrä ja maksuaikataulu

Tempo-rahoituksella tuetaan projektia enimmillään 50 000 eurolla, ja korkeintaan 75 % osuudella projektin kokonaiskustannusarviosta. Toisin sanoen projektin kokonaisbudjetti voi enimmillään nousta 66 667 euroon, jota Business Finland rahoittaa 50 000 eurolla. Tempo-rahoitus on avustusta, jota ei yritykseltä tulla perimään takaisin. (Business Finland, 2020.)

Myönteisen Tempo-rahoituspäätöksen jälkeen Business Finland lähettää yritykselle rahoituksen ensimmäisen erän, joka on osuudeltaan 70 % avustuksen kokonaissummasta eli enimmillään 35 000 euron

suuruinen. Tempo-rahoituksen jälkimmäisen erän maksusuoritus tapahtuu vasta koko projektin loppupuolella, kun yritys on palauttanut Tempo-rahoituksen kriteerien mukaisen loppuraportin. Midcap-yri-tysten rahoituksen maksuaikataulu on poikkeava, sillä Business Finland ei maksa ensimmäistä erää rahoituspäätöksen myönnettyä eikä projektin aikana, vaan koko avustus lähetetään vasta projektin loppuraportin palautuksen jälkeen. (Business Finland, 2020.)

5.6 Omarahoitus

Tempo-rahoituksen myöntämisen edellytyksenä on rahoitusta hakevan yrityksen taloudellisen tilan riittävyys. Yrityksen taloutta koskevat kriteerit eivät tosin ole täysin vakiintuneita, vaan Business Finland tarkastelee yrityksen taloudellista tilannetta hakuprosessin aikana aina yksilöllisesti. (Business Finland, 2020.)

Lähtökohtaisesti oman pääoman ehtoista rahoitusta tai tulorahoitusta ja voittovaroja tulisi yritykseltä löytyä minimissään 30 000:euron edestä. Voittovaroiksi hyväksytään vain kokonaiselta tilikaudelta kerrytetyt voitot. Oman pääoman ehtoiseksi rahoitukseksi Business Finland määrittelee mm. yrityksen realisoimat osakepääomat, sijoitetun vapaan oman pääomaan -rahastoon kohdistetut varat sekä yrityksen pääomalainat. Yrityksen tulisi tämän lisäksi omata riittävästi resursseja kattamaan Tempo-rahoitusprojektin omarahoitusta koskevan osuuden, eli Business Finlandin avustuksen jälkeen jäljelle jäävän summan. (Business Finland, 2020.)

Tempo-rahoituksen kattaessa 75 % rahoitusta hakevan yrityksen projektin kokonaiskustannusarvioista, edellyttää Business Finland kohdeyrityksen omarahoituksen muodostuvan vain yksityisistä rahoitusmuodoista, eikä rahoituksen hakeminen muista julkisista rahoituspalveluista ole tässä tapauksessa sallittua. (Business Finland, 2020.)

5.7 Raportointi

Rahoitusta vastaanottavan yrityksen viimeisenä vaiheena ennen Tempo-rahoitusprojektin päättymistä on koko projektin loppuraportin kirjoittaminen ja sen lähettäminen Business Finlandille. Vaikka itse raportti laaditaan vasta projektin loppupuolella, on rahoitusprojektin läpikäyneen yrityksen pidettävä

kirjaa sen rahoitusprosessin eri vaiheista ja muista raportointia edellyttävistä asioista koko Tempo-rahoitusprojektin kuluvalta ajalta.

Tärkein loppuraporttiin sisällytettävä raportointikohde on yrityksen Tempo-rahoitusprojektin aikaisten kustannusten kirjaukset, sillä projektin jälkimmäisen rahoituserän maksu tapahtuu näiden kirjausten perusteella. Rahoitusta vastaanottavan yrityksen on varmistettava, että kustannukset sekä kustannuksia koskevat kirjaukset täyttävät Business Finlandin kohdeyrityksen projektille laaditut rahoitusehdot. Business Finlandin asiointipalveluun on laadittu yrityksen omaan temporahoitusprojektiin yksilöllisesti räätälöidyt rahoitusehdot sekä koko rahoituspäätöksen yksityiskohdat, jotka sisältävät myös ohjeistukset kaikista projektin hyväksyttävistä kustannuksista sekä ehdoista, jolla projektin eri vaiheista raportoidaan. (Business Finland 2020.)

Yrityksen tulisi olla erittäin huolellinen rahoitusehdoja koskevien kriteerien suhteen, ja Business Finland suosittelee yrityksen tekevän yhteistyötä projektin kustannusten kirjauksista vastaavan kirjanpitäjän tai tilitoimiston kanssa, jotta projektin rahoitusehdot tulevat varmasti täytetyksi. Mikäli Business Finland vaatii Tempo-rahoitusta hakevan yrityksen loppuraportin myös sisällytettävän yrityksen tilintarkastajan laatiman tilintarkastusraportin, tulisi tilintarkastajaa tiedottaa raportin sisällöstä jo Tempo-rahoitusprojektin alkuvaiheessa. (Business Finland 2020.)

Kustannusten lisäksi yrityksen loppuraportista tulisi löytyä raportointi Tempo-rahoitusprojektin kokonaisuuden onnistumisesta sekä miten yrityksen ennakkoon määrittelemät tavoitteet ovat tulleet täytetyksi. Loppuraporttiin on myös kirjattava yrityksen projektin aikaisesta konkreettisesta tuloksellisuudesta, ja selitys mistä tekijöistä yrityksen projektin tulos on syntynyt. (Business Finland 2020.)

Tempo-rahoitusprojektin loppuraportti valmistetaan ja palautetaan Business Finlandin verkkosivujen asiointipalvelussa. Raporttia koskevia kirjauksia voi työstää muutkin kuin itse projektijohtaja, mutta loppuraportin voi palauttaa vain Tempo-rahoitusprojektille ennen projektin alkua valittu ja prosessiin määritelty täysvastuullinen projektijohtaja. (Business Finland 2020.)

5.8 Hyväksyttävät kustannukset

Tempo-rahoitusprojektiin kohdistuneet kustannukset ja näiden kustannusten hyväksyttävyyys ovat olennainen osa rahoitusprosessia, sillä riippuen kustannusten hyväksyttävyydestä Business Finland määrittelee Tempo-rahoitusavustuksen kattavan osuuden yrityksen koko projektin kustannusarvioista. Business Finland laskee yrityksen Tempo-rahoitusprojektiin sisällytettäväksi hyväksyttäväksi kustannuksiksi ajankohdaltaan vain ne kustannukset, jotka ovat kirjattu aikaisintaan siltä päivämäärältä, kun Tempo-rahoitushakemus on toimitettu Business Finlandin asiointipalveluun. (Business Finland 2020.)

Hyväksyttävät kustannukset Business Finland jakaa neljään eri kustannuskategoriaan: palkka- ja asiantuntijapalvelukustannuksiin, henkilösivukustannuksiin, yrityksen projektin aikaisten palveluiden ostoista koituneisiin kustannuksiin sekä ns. muihin kustannuksiin. (Business Finland 2020.)

Palkkakustannukset Startup-yritysten omistajien osalta lasketaan hyväksyttäväksi kustannuksiksi kuukausiansioiden ollessa maksimissaan 3000 euroa, ja Startup-yrityksen omistajan osuuden ollessa vähimmillään 10% koko yrityksen kokonaisomistuksesta. Yrityksen henkilösivukustannukset luetaan Business Finlandin mukaan hyväksyttäväksi kustannuksiksi, mikäli henkilösivukulujen osuus palkkakustannuksista on enimmillään 30%. Projektin aikaisten palveluiden ostojen kustannukset määritellään hyväksyttäväksi kustannuksiksi, kun ostetut palvelut ovat eriteltyinä, palvelujen ostot eivät ole tapahtuneet intressiyrityksiltä sekä palvelut ovat kilpailutettu hankitalaissa määriteltyjen peruseriaatteiden mukaan hankinnan tai hankintojen kustannusten ylittäessä 60 000 euron. Neljäs kustannuskategoria, eli muut kustannukset, ovat erittelemättöminä hyväksyttäviä kustannuksia, mikäli niiden osuus yhteenlasketuista palkka-, ja asiantuntijapalvelukustannuksista, henkilösivukustannuksista sekä palveluiden ostokustannuksista ovat korkeintaan 20%. (Business Finland 2020.)

Tempo-rahoitusavustus ei kata kustannuksia, jotka syntyvät yrityksen vakiintuneiden toimintojen ylläpitämisestä. Hyväksyttävien kustannusten kuluksi Business Finland ei myöskään laske kuluja, jotka ovat syntyneet viennin tukemisesta tai investointeja, joilla pyritään suoranaisesti vaikuttamaan jakelukanavan kehitykseen. Business Finlandin mukaan ammatilliset koulutukset eivät myöskään tule luetta- vaksi hyväksyttäviin kustannuksiin sisällytettäviin kuluihin. (Business Finland 2020.)

5.9 De Minimis -tuki

Business Finlandin Tempo-rahoitus kuuluu asetuksiltaan julkisten palveluiden myöntämiin ja Euroopan unionin säännöstelemiin De Minimis -tukiin, jotka muodostuvat eri rahoituspalveluiden rahoituksista, avustuksista sekä muista etuuksista. Yrityksen etuuksiksi määriteltävät De Minimis -tuet voivat olla yrityksen erilaisten kustannusten osittaista tai kokonaista kattamista, tai erilaisten palvelujen mahdollistamista. Tällaisiksi etuuksiksi voidaan laskea esimerkiksi koulutuspalvelut, verohelpotukset sekä korkotuet. (Business Finland 2020.)

Euroopan jäsenvaltioiden sisälle toimiville yrityksille myönnettävät De Minimis – tuet määritellään vähämerkityksiksi tuiksi, sillä rahoitusten, avustusten ja etuuksien rahallinen määrä on suhteellisesti niin vähäinen, ettei sillä ole merkittäviä vaikutuksia EU:n markkinoiden sisäiselle kilpailulle. De Minimis -tuilla ei täten ole kilpailua vääristäviä vaikutuksia. (Business Finland 2020.)

Yritystukea vastaanottavan yrityksen kahdelta menneeltä ja kuluvalta verokaudelta yhteenlaskettavat De Minimis -tuet voivat enimmillään nousta 200 000 euron suuruisiksi, kun yritystuiksi lasketaan sen kaikki kyseiseltä aikaväliltä saadut rahoitukset, avustukset sekä etuudet, kaikista eri julkisrahoituspalvelulähteistä, jotka asetuksiltaan kuuluvat De Minimis -tukien alle. Itse tuen rahoitusajankohdaksi lasketaan vain ne vuodet, joille tuki on julkisten rahoituspalveluiden mukaan myönnetty, tuen hakuprosessin ajankohdan ja maksuaikataulun ollessa tässä tapauksessa merkityksettömiä. (Business Finland 2020.)

Julkisrahoituspalvelut ilmoittavat rahoituspäätöksissään rahoitukseen sisältyvän De-Minimis – tuen osuuden, mutta rahoituksen vastaanottanut yritys on itsenäisesti ilmoitusvelvollinen ilmoittamaan saadun De Minimis -tuen määrän ja pidettävä huolta siitä, ettei julkisrahoitusten yhteissumma ylitä 200 000 euroa, mikäli yritys aikoo hakea jatkossa myös muita rahoituksia, avustuksia tai etuuksia eri julkisrahoituspalveluista. Konserniin kuuluvien yritysten on huomioitava, että De Minimis -tuen alaiseksi rahoitukseksi lasketaan konsernin kaikkien yritysten yhteenlaskettava summa, eikä konsernin yhteissumma kokonaisuudessaan saisi myöskään nousta yli 200 000 euron kuluvan ja kahden edellisen verokauden ajalta. (Business Finland 2020.)

6 HAKUPROSESSI

Tempo-rahoituksen hakuprosessi koostuu selkeistä vaiheista. Yhteydenotto on hakuprosessin ensimmäinen vaihe. Monivaiheisen hakemuksen täyttäminen asiantuntijan opastuksella vaatii suurimman panostuksen. Hakemuksen käsittelyn tuloksena mahdollisesti saadun myönteinen rahoituspäätöksen hyväksyminen päättää hakuprosessin. Myönteisen rahoituspäätöksen pääedellytys on, että yrityksen on täytettävä vaatimukset, jotka Business Finland rahoituksen hakijalta vaatii. Lisäksi yrityksen on pystyttävä perustelemaan kilpailukykyensä kilpailijoihin nähden. Tuotteiden innovatiivisuutta Business Finland painottaa Tempo-rahoitusta hakevalta yritykseltä erityisesti, sillä sitä tavoitelluille markkinoille pääsy ja siellä menestyminen vaatii. Hakijayrityksen on hakuprosessin aikana kuvattava taloutensa nykytilanne sekä budjetoitava tulevat vuodet. Business Finlandin rooli hakuprosessin aikana on pyytää hakijalta oleelliset tiedot sekä pystyä tunnistamaan hakijan mahdollisuudet saavuttaa tavoitteensa haetun tuen avittamana. Projektisuunnitelma on laadittava huolellisesti, sillä se on taloudellista tilaa kuvaavien laskelmien ohella iso osa hakemusta. (Business Finland, 2020.)

6.1 Yhteydenotto

Yhteydenotto Business Finlandiin on hakuprosessin ensimmäinen askel. Hakuprosessi käynnistyy, kun yritys liittyy Business Finlandin asiakkaaksi lähettämällä Business Finlandin sivuilta löytyvän yhteydenottolomakkeen. Siinä kerrotaan yrityksen yhteystiedot sekä kuvataan lyhyesti yrityksen kansainvälisiä kasvutavoitteita sekä palvelutarpeita. Seuraavaksi Business Finlandin asiantuntija lähestyy yhteydenottolomakkeeseen merkittäviä yhteyshenkilöä yrityksestä ja tarjoaa yrityksen tarpeisiin parhaiten sopivaa rahoitusinstrumenttia. Projektin vetäjän ja projektitiimin mielestä kohdeyrityksellemme paras vaihtoehto oli Tempo-rahoitus. Tässä vaiheessa yrityksen on osattava jo kertoa, mikä on sen kilpailuetu kohdemarkkinoilla sekä perusteltava tuotteen innovatiivisuus. (Business Finland, 2020.)

6.2 Hakemus

Hakemuksen lähettäminen liitteineen sekä projektin raportointi tapahtuu Business Finlandin asiointipalvelun kautta. Kysymyksiin ja vaadittaviin tietoihin voi tutustua kohta kohdalta ennakoon Business Finlandin nettisivuilta löytyvästä ohjeesta. Ensiksi hakemukseen syötetään yrityksen perustiedot sekä kuvataan liiketoiminnan nykytila. Nykytilaa kuvataan tekstimuotoisena selvityksenä sekä liiketoiminnan

avainlukuilla. Nykytilanteen jälkeen visioidaan tulevaisuuden kasvu- ja kansainvälistymissuunnitelmia tekstimuotoisesti. (Business Finland, 2020.)

Yrityksen menneisyyden ja tulevaisuuden kuvaamisen jälkeen hakemuksessa siirrytään haettavan rahoituksen kohteena olevan projektin suunnitteluun. Projektille asetetaan 2-5 konkreettista tavoitetta, ja niitä tullaan seuraamaan projektin edetessä. Tavoitteiden saavuttamiseen tähtäviä toimenpiteitä ja tavoitteiden saavuttamisen esteenä olevia mahdollisia ongelmia on kuvattava ja esitettävä niihin ratkaisuja. Lopuksi täytetään projektisuunnitelmalle varatut kohdat tai vaihtoehtoisesti oman projektisuunnitelman voi lisätä liitteenä. Lopussa on palautuslaatikko myös muille tarvittaville liitteille. (Business Finland, 2020.)

6.3 Projektisuunnitelma

Projektisuunnitelmassa on tarkoitus kertoa projektin tavoitteista, niiden saavuttamiseen vaadittavista resursseista sekä kuvata yleisesti projektin sisältöä. Projektin kustannuksissa otetaan huomioon juuri siitä koostuvat henkilöstökulut, ostettavat ulkopuoliset palvelut sekä muut kustannukset. Suunniteltu aikataulu projektin läpiviemiseen on sisällytettävä projektisuunnitelmaan. Suunnitelma on laadittava perusteellisesti ja realistisesti. Rahoittajan on saatava mahdollisimman hyvä kuva projektin potentiaalista ja mahdollisuuksista onnistua sekä siihen kuluvista kustannuksista. (Business Finland, 2020.)

Projektisuunnitelman pitää olla rahoitushakemuksessa mukana joko liitteenä tai sen voi täyttää suoraan Business Finlandin asiointipalvelun kautta lähetettävään rahoitushakemukseen. Yritys voi käyttää hakemuksessa myös omaa valmista projektisuunnitelmaa, jos se on riittävän kattava ja vastaa oleellisiin kysymyksiin. Omalla pohjalla tehty suunnitelma on laitettava hakemuksen mukaan liitteeksi. (Business Finland, 2020.)

6.4 Vaaditut taloustiedot

Isona osana hakemusta on yrityksen taloudellisen nykytilanteen kuvaaminen sekä tulevaisuuden ennusteet. Rahoituksen myöntäjä on erityisen kiinnostunut yrityksen kannattavuudesta ja maksukyvystä myöntäessään rahoitusta. Rahoituksen ja projektin laajuus määräävät, mitä tietoja Business Finland vaatii hakijayritykseltä. Pienten ja keskisuurten yritysten rahoitushakemuksissa vaaditaan liitteeksi enintään kaksi kuukautta vanha tuloslaskelma ja tase. Tiettyjä rahoitusinstrumentteja haettaessa ja riippuen projektin kestosta, liitteenä saatetaan vaatia myös tulos- ja rahoitusennusteet tulevilta vuosilta. Tulos- ja

rahoitusennusteita laatiessa on huomioitava Business Finlandin myöntämän rahoituksen vaikutukset sekä projektin synnyttämät tuottojen ja kulujen muutokset. (Business Finland, 2020.)

6.5 Hakuprosessin päätyminen

Hakuprosessin kesto vaihtelee, riippuen molemmista osapuolista, aika paljonkin. Business Finlandin tavoite on toteuttaa projekti mahdollisimman nopealla aikataululla. Hakuvaiheessa ja rahoitusta myöntäessä Business Finlandin on kuitenkin oltava huolellinen. Ensimmäisen yhteydenoton jälkeen muutamien viikkojen aikana Business Finlandin asiantuntija lähestyy yritystä ja sopii ajan palaverille. Kun sopivin rahoitusinstrumentti on päätetty ja tiedetään, mitä tietoja hakemuksen liitteeksi on lisättävä, on käytännössä enää hakijayrityksestä kiinni, kauanko hakemuksen lähettäminen kestää. Business Finland saattaa vaatia tarkentavia lisätietoja tai täydennyksiä hakemukseen vielä käsittelyvaiheessa.

Hakuprosessi päättyy joko myönteiseen tai kielteiseen rahoituspäätökseen. Yrityksen toimitusjohtajan tai henkilön, jolla on nimenkirjoitusoikeus, on hyväksyttävä rahoituspäätös asiointipalvelussa ja päätökseen liittyvät erityisehdot on täytettävä. Tämän jälkeen itse projektin työstäminen ja läpivieminen voidaan aloittaa Business Finlandin asiantuntijan kanssa. (Business Finland, 2020)

7 TULOSSUUNNITELMA

Tulossuunnitelma on ennuste, jonka avulla yritys voi ennustaa tulevien vuosien taloudellista kehitystä. Ennustaminen perustuu edellisten tilikausien toteutuneisiin lukuihin sekä tulevaisuuden todennäköisiin tapahtumiin. Yritys saattaa joutua tekemään tulossuunnitelman myös hakiessaan ulkopuolista rahoitusta tai tukea. Rahoitusta tai investointia varten tehtävissä laskelmissa ajanjakso on yleensä useamman tilikauden. Lyhyesti kerrottuna tulossuunnitelma sisältää tilikauden tuotot ja kulut, joiden erotuksella selvittää yrityksen kannattavuus. (Jyrkkiö & Riistama, 2004.)

Yksi oleellisimmista asioista tulossuunnitelmaa laatiessa on liikevaihdon muutos, jota ennustettaessa täytyy ottaa huomioon menneiden tilikausien luvut. Jos liiketoiminnan oletetaan kehittyvän samassa suhteessa edellisiin vuosiin nähden, voidaan liikevaihdon kehityksessä käyttää edellisten vuosien keskimääräistä suhdetta. Ennustetta ei voi kuitenkaan laatia ainoastaan edellisten tilikausien lukuihin perustuen, jos yrityksellä on tiedossa merkittäviä muutoksia liiketoiminnassaan. Tällöin yrityksen on pystyttävä arvioimaan mihin suuntaan ja kuinka suuresti liikevaihto kehittyi. Kiinteiden kustannusten voidaan olettaa kehittyvän samassa suhteessa liikevaihdon kanssa, mutta muuttuvia kustannuksia ei voi laskea samaa kaavaa käyttäen. Laskelman muita eriä olisikin pyrittävä ennustamaan mahdollisimman tarkasti. (Niskanen & Niskanen, 2013.)

7.1 Liiketoiminnan tuotot

Käyttämässämme tulossuunnitelmassa tuotoille on kaksi erää, jotka ovat liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot. Liikevaihto tarkoittaa yrityksen tuotteiden ja palveluiden myynnistä syntyneiden tuottojen summaa. Liiketoiminnan muut tuotot ovat varsinaisesta toiminnasta syntyneitä muita tuloja, kuten osingot tai vuokratuotot. Liiketoiminnan muut tuotot -erään laitetaan myös investointiavustukset (Tilastokeskus, 2020.)

7.2 Liiketoiminnan kulut & Käyttökate

Yrityksen liiketoiminnasta koituvat kulut muodostuvat sen aine – ja tarvikekäytöstä, ulkopuolisista palveluista, henkilöstökuluista, liiketoiminnan muista kuluista sekä viimeisimpänä valmistevaraston mahdollisista muutoksista. Käyttökate saadaan selville, kun liikevaihdosta vähennetään edellä mainitut kulut, poikkeuksena valmistevaraston muutokset, jotka merkitään joko lisäyksenä tai vähennyksenä tulossuunnitelmaan (KUVIO 3).

Yrityksen tulossuunnitelmaan sisältyvä käyttökate (KUVIO 1.) on yrityksen kannattavuutta kuvaava mittari, ja se toimii myös kannattavuuden tunnuslukuna muunnettaessa prosentuaaliseksi osuudeksi liikevaihtoon suhteutettuna (KUVIO 2). Käyttökateprosentin osuutta liikevaihdosta käytetään tunnuslukumäärittelyä käyttökateprosentti. (Alma Talent, 2020).

Käyttökateprosentin tehtävänä on yrityksen liiketoiminnan tuloksen määrittely, ennen kuin tuloksesta on vähennetty yrityksen suunnitelman mukaiset poistot, erilaiset rahoituserät sekä verot. Yksinkertaisuudessaan käyttökateprosentilla pystytään laskemaan yrityksen liiketoiminnan kateprosentin määrän, kun yrityksen liikevaihto suhteutetaan liiketoiminnasta koituihin kuluihin. (Alma Talent, 2020).

KÄYTTÖKATE =
LIIKETOIMINNAN KOKONAISTUOTOT - LIIKETOIMINNAN KULUT

KUVIO 1. Käyttökateprosentin laskukaava

KÄYTTÖKATEPROSENTTI =
$100 * \text{KÄYTTÖKATE} / \text{LIIKETOIMINNAN KOKONAISTUOTOT}$

KUVIO 2. Käyttökateprosentin laskukaava

KÄYTTÖKATTEEN MUODOSTUMINEN
LIKEVAIHTO
<i>Liiketoiminnan muut tuotot (+)</i>
LIKEOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ (=)
<i>Aine- ja tarvikekäyttö (-)</i>
<i>Ulkopuoliset palvelut (-)</i>
<i>Henkilöstökulut (-)</i>
<i>Liiketoiminnan muut kulut (-)</i>
<i>Valmisteveraston lisäys/vähennys (+/-)</i>
KÄYTTÖKATE (=)

KUVIO 3. Käyttökateen muodostuminen

7.3 Tulos

Lähtökohtaisesti yritykset tavoittelevat positiivista tulosta, sillä se kertoo yrityksen toiminnan olevan kannattavaa. Eri yrityksillä on erilaisia tulostavoitteita, riippuen halutusta osingonjakomäärästä (Alma Talent, 2020). Tuloksesta puhuttaessa on kuitenkin hyvä selvittää, mistä tuloksesta on kyse. Tulossuunnitelmassa on kaksi välitulosta, liiketulos ja nettotulos, ennen viimeisen rivin kokonaistulosta (KUVIO 7).

Liiketulos lasketaan vähentämällä käyttökatteesta suunnitelman mukaiset poistot (KUVIO 4). Liiketuloksesta saadaan liiketoiminnan nettotulos, kun siitä vähennetään verot ja huomioidaan rahoituserät (KUVIO 5). Nettotuloksen jälkeen tulossuunnitelman viimeiselle riville lasketaan kokonaistulos, joka voi joissain tilanteissa erota huomattavasti nettotuloksesta (Alma Talent, 2020). Kokonaistulos saadaan, kun nettotulokseen lasketaan mukaan satunnaiset tuotot ja kulut (KUVIO 6).

LIKETULOS =
KÄYTTÖKATE - SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT

KUVIO 4. Liiketuloksen laskukaava

NETTOTULOS =
LIIKETULOS + TUOTOT OSUUKSISTA JA MUISTA SIIJOITUKSISTA + MUUT KORKOTUOTOT JA RAHOITUSTUOTOT - KORKOKULUT JA MUUT RAHOITUSKULUT - VÄLITTÖMÄT VEROT

KUVIO 5. Nettotuloksen laskukaava

KOKONAISTULOS =
NETTOTULOS + SATUNNAISET TUOTOT - SATUNNAISET KULUT

KUVIO 6. Kokonaistuloksen laskukaava

KOKONAISTULOSEN MUODOSTUMINEN
KÄYTTÖKATE
<i>Suunnitelman mukaiset poistot (-)</i>
LIIKETULOS (=)
<i>Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista (+)</i>
<i>Muut korko- ja rahoitustuotot (+)</i>
<i>Korkokulut ja muut rahoituskulut (-)</i>
<i>Välittömät verot (-)</i>
NETTOTULOS (=)
<i>Satunnaiset tuotot (+)</i>
<i>Satunnaiset kulut (-)</i>
KOKONAISTULOS (=)

KUVIO 7. Kokonaistuloksen muodostuminen

8 RAHOITUSSUUNNITELMA

Rahoitussuunnitelma on laskelma, jonka avulla voidaan selvittää yrityksen rahojen riittävyys tulevaisuudessa. Yrityksen on erittäin tärkeää ennustaa ja suunnitella tulevien vuosien rahoitusta, sillä se tarvitsee käyttöpääomaa liiketoiminnan pyörittämiseen. Rahoitussuunnitelmaa yritys voi käyttää ennakoissaan rahoituksen riittävyyttä tai ulkopuolista rahoitusta hakiessa. Ulkopuoliset rahoittajat käyttävät rahoitussuunnitelmaa rahoituspäätöksen tukena. (Yrittäjät, 2020.) Suunnitelma luodaan aikaisemmin toteutuneiden lukujen sekä tulevaisuuden odottaman perusteella (Niskanen & Niskanen, 2013). Käyttämämme Business Finlandin laskelmapohja on vuositasonen ennuste. Suunnitelman tarkoituksena on laskea, onko rahoitus yli- vai alijäämäinen ja paljonko on käyttöpääoman muutos. Yli- tai alijäämäisyys saadaan selville vähentämällä rahan lähteet -eristä rahan käyttö -erät.

8.1 Rahan lähteet

Yritystoiminnan mahdollistamiseksi yritys tarvitsee rahaa eri rahoituslähteistä. Rahan lähteet voidaan jakaa kahteen eri päärahoituskategoriaan, tulorahoitukseen sekä pääomarahoitukseen. Tulorahoitus muodostuu, kun yrityksen nettotuloksesta vähennettäessä poistot. Yrityksen pääomarahoitus koostuu yrityksen omasta pääomasta sekä vieraasta pääomasta. (Aaltonen, 2018).

Omalla pääomalla tarkoitetaan yrityksen omistajien sijoittamaa rahallista tai aineellista pääomaa. Aineelliseksi pääomaksi voidaan laskea esimerkiksi yritykseen sijoitettavaa kalustoa tai kiinteistöä. Omaksi pääomaksi lasketaan myös yrityksen voittovaroilla kasvatettu oma pääoma, kun voittovaroista ei jaeta osinkoa yrityksen omistajille ja voittovarot jäävät näin yrityksen sisälle. Yrityksen ollessa tilikaudellaan tappiollinen, vähennetään tappiot yrityksen omasta pääomasta. Yrityksen oma pääoma on tärkeässä asemassa yrityksen koko rahoitusta ajatellen, sillä yrityksen vakaa pääomarakenne mahdollistaa velkaantumisen, ja näin yrityksellä olisi edellytyksiä hakea myös vierasta pääomaa lainan muodossa. (Aaltonen, 2018).

Vieras pääomaa koostuu yrityksen hankkimista yrityslainoista, eli toisin sanoen yrityksen veloista, jotka yrityksen on maksettava takaisin velan myöntäjälle korkoineen. Vieras pääoma jaetaan kahteen kategoriaan sen laina-ajan pituuden perusteella: Lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan ja pitkäaikaiseen vieraaseen

seen pääomaan. Yrityksen lainan jäljellä olevan laina-ajan ollessa alle vuoden pituinen puhutaan lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta. Pitkäaikaista vierasta pääomaa ovat sen sijaan yrityslainat, joiden jäljellä oleva laina-aika ylittää vuoden. (Aaltonen, 2018).

Laatimassamme rahan lähteiden muodostumista kuvaavassa kuviossa (KUVIO 8), yrityksen tulorahoitus saadaan aikaan vähentämällä nettotuloksesta yrityksen poistot. Nettotuloksesta ja poistoista saatavasta yhteissummasta voidaan myös käyttää termiä rahoitustulos. Rahan lähteitä yhteen laskettaessa yrityksen satunnaiset tuotot ja kulut joko vähennetään tai lisätään laskelmaan, riippuen satunnaisten kulujen ja tuottojen suhteesta. Oman pääoman alaisia rahan lähteitä ovat omistajien lisäsijoitukset, jotka voivat olla yrityksen omistajien rahallisia tai aineellisia sijoituksia yritykseen. Vieraat pääomat ovat kuviossamme jaettu pitkäaikaisten lainojen lisäyksiin sekä lyhytaikaisten lainojen lisäyksiin. Viimeisimpänä rahalähteen lisäyksenä, ennen rahan lähteiden yhteissumman muodostumista, ovat yritykseen kohdistuvat investointiavustukset. Tällaisiksi avustuksiksi lasketaan esimerkiksi yrityksen hakemat ja julkisten rahoituspalveluiden myöntämät avustukset sekä tuet.

RAHAN LÄHTEIDEN MUODOSTUMINEN
<i>Nettotulos + poistot (+)</i>
<i>Satunnaiset tuotot/kulut (+/-)</i>
<i>Omistajien lisäsijoitukset (+)</i>
<i>Pitkäaikaisten lainojen lisäys (+)</i>
<i>Lyhytaikaisten lainojen lisäys (+)</i>
<i>Muut Rahan lähteet/Avustukset (+)</i>
RAHAN LÄHTEET YHTEENSÄ (=)

KUVIO 8. Rahan lähteiden muodostuminen

8.2 Rahan käyttö & Yli-/Alijäämä

Yrityksen rahoitussuunnitelmaa laatiessa ja rahoituksen riittävyttä arvioidessa, yrityksen tulisi rahan lähteiden jälkeen tiedostaa mihin sen kaikki varat kohdistuvat. Vähentämällä rahan lähteistä rahan käytön kohteet, saadaan selville, onko yrityksen rahoitus yli- vai alijäämäinen (KUVIO 10). Jotta liiketoiminta olisi kannattavaa, täytyy rahoituksen olla ylijäämäinen. Liiallinen ylijäämä ei kuitenkaan ole hyvä asia ja siinä tapauksessa rahoitusta olisi syytä suunnitella uudestaan.

Rahan käyttöä arvioidessa on ensimmäiseksi laskettava yrityksen käyttöomaisuuden määrä. Yrityksen käyttöomaisuus kattaa kaiken yritystoiminnan pysyvässä omistuksessa olevat aineelliset ja aineettomat hyödykkeet, kuten maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kaluston sekä yrityksen hallinnoimat patentit ja arvopaperit. Käyttöomaisuus on pitkäaikaista ja pysyvää omaisuutta, joten sitä ei ole hankittu yritystoiminnan myyntiä tai muunlaista luovutusta varten. Käyttöomaisuus jaetaan verotuksessa kahteen alakategoriaan, kulumattomaan ja kuluvaan käyttöomaisuuteen. Kulumattomiksi käyttöomaisuuden hyödykkeiksi lasketaan mm. maa-alueet ja arvopaperit, sillä niiden ei ole fyysisesti mahdollista kulua. Kuluvaan käyttöomaisuuteen sen sijaan kuuluvat kaikki fyysisesti tai taloudellisesti käyttöiän myötä kuluvat ja rapistuvat hyödykkeet kuten rakennukset ja koneet. (Ojala, 2006).

Muuta rahoitusomaisuutta ovat saamiset, jotka ovat syntyneet muusta kuin myydyistä tavaroista tai palveluista (Vero, 2020). Pitkäaikaisten sekä lyhytaikaisten lainojen lyhennykset, ja osingonjako sekä yksityiskäyttö lisäävät rahan käyttöä laskelmassamme. Osingot ovat voittovaroja, joita yritys voi jakaa osakkeenomistajilleen. Yksityiskäyttö on yrittäjän omaan käyttöönsä nostamia varoja yritykseltä.

Viimeisenä rahan käyttö -eränä on Business Finland -projektin kulut, mikäli ne ovat tulossuunnitelmassa merkitty kehitysmenojen aktivoineiksi. Käyttöpääoman muutos huomioidaan laskelmassamme rahan käyttö -eränä. Lisääntyvä käyttöpääoma lisää rahan käyttöä ja vastaavasti käyttöpääoman vähennys vähentää rahan käyttöä. Käyttöpääoman muutoksesta ja sen muodostumisesta kerrotaan lisää kappaleessa 8.3 Käyttöpääoma.

RAHAN KÄYTÖN MUODOSTUMINEN
<i>Maa- ja vesialueet (+)</i>
<i>Rakennukset ja rakennelmat (+)</i>
<i>Koneet ja kalusto (+)</i>
<i>Muut investoinnit (+)</i>
<i>Käyttöpääoman muutos (+/-)</i>
<i>Pitkäaikaisten lainojen vähennys (+)</i>
<i>Lyhytaikaisten lainojen vähennys (+)</i>
<i>Osingonjako tai yksityiskäyttö (+)</i>
RAHAN KÄYTTÖ YHTEENSÄ (=)

KUVIO 9. Rahan käytön muodostuminen

YLI-/ALIJÄÄMÄN MUODOSTUMINEN
<i>Rahan lähteet (+)</i>
<i>Rahan käyttö (-)</i>
<u>YLI-/ALIJÄÄMÄ (=)</u>
<i>Kumulatiivinen yli-/alijäämä (+/-)</i>

KUVIO 10. Yli-/alijäämän muodostuminen

8.3 Käyttöpääoma

Käyttöpääoma kertoo pääoman määrän, joka yritykseltä sitoutuu liiketoiminnan pyörittämiseen. Vaihto-omaisuus ja myyntisaamiset ovat suurimmat pääomaa sitovat tekijät. Muuntamalla käyttöpääoma prosentuaaliseksi osuudeksi liikevaihtoon suhteutettuna, saadaan laskettua käyttöpääomaprocentti (KUVIO 11). Liikevaihdolla on suuri merkitys käyttöpääoman määrään, joten niitä on hyvä verrata suhteessa toisiinsa, jotta saadaan tietää pääoman käytön tehokkuus. Yritykselle on parempi, mitä pienempi käyttöpääoma ja käyttöpääomaprocentti ovat. (Alma Talent, 2020.)

Käyttämässämme rahoitussuunnitelmapohjassa lasketaan käyttöpääoman vuosittaista muutosta tarkastelujakson aikana. Käyttöpääoman määrä saadaan laskemalla sitä sitovat tekijät, eli vaihto-omaisuus, myyntisaamiset ja osatuloutuksen saamiset yhteen, ja vähentämällä niistä ostovelat sekä saadut ennakot (KUVIO 12). Käyttöpääoman muutos saadaan vertaamalla sitä aina edeltävän vuoden käyttöpääoman määrään.

Vaihto-omaisuus koostuu yrityksen myytävistä tai kulutettavista hyödykkeistä (Tilastokeskus, 2020). Myyntisaamiset sitovat pääomaa, sillä asiakkaille on myönnettävä maksuaikaa. Toisaalta myös ostovelloilla on tietty maksuaika, ja ne pienentävätkin käyttöpääoman tarvetta saatujen ennakkojen kanssa. (Alma Talent, 2020.) Laskelmapohjamme ohjeen mukaan osatuloutusten saamiset tarkoittavat tuloutettuja keskeneräisiä töitä. Osatuloutus ei ole käytössä kaikilla yrityksillä.

KÄYTTÖPÄÄOMAPROSENTTI=
$100 * \text{KÄYTTÖPÄÄOMA} / \text{LIIKETOIMINNAN KOKONAISTUOTOT}$

KUVIO 11. Käyttöpääomaprocentin laskukaava

KÄYTTÖPÄÄOMAN MUODOSTUMINEN
<i>Vaihto-omaisuus (+)</i>
<i>Myyntisaamiset (+)</i>
<i>Osatuloutuksen saamiset (+)</i>
<i>Ostovelat (-)</i>
<i>Saadut ennakot (-)</i>
KÄYTTÖPÄÄOMA (=)
<i>Käyttöpääoman lisäys/vähennys (+/-)</i>

KUVIO 12. Käyttöpääoman muodostuminen

9 TAPU OY:N TULOSSUUNNITELMA

Tapu Oy:lle tekemässämme tulossuunnitelmassa (KUVA 1) täytimme toteutuneet liiketoiminnan tiedot vuodelta 2019 ja ennustimme loppuvuoden 2020 lisäksi kaksi vuotta eteenpäin, eli vuoteen 2022 asti. Käytimme tulossuunnitelman laadinnassa Business Finlandin sivuilta löytyvää laskelmapohjaa. Aineistona vuosien 2019 ja 2020 tietoihin käytimme Tapu Oy:n tuloslaskelmaa ja tasetta. Vuosi 2020 loppuun sekä kaksi seuraavaa vuotta piti ennustaa aiempiin vuosiin sekä tulevaisuuden suunnitelmiin perustuen. Apuna suunnitelman tekemisessä oli yrityksen toimitusjohtaja Tapani Kääntä sekä yrityksen kirjanpidosta vastaava Reijo Hilli. Hilliltä saimme tarvittavia tilinpäätöstietoja sekä poistosuunnitelmia ja Kääntä kertoi mihin suuntaan yrityksen liiketoimintaa haluttiin viedä myynnin, ostojen sekä muiden laskemaan vaikuttavien asioiden kannalta.

9.1 Liiketoiminnan tuotot

Tapu Oy:n liiketoiminnan tuotot syntyvät käytännössä kokonaan liikevaihdosta. Liiketoiminnan muita tuottoja ei oleteta syntyvän tarkastelujaksolla, mutta Business Finlandilta haettava avustus huomioidaan tässä erässä. Haettava rahoitusmäärä on 50 000 euroa, josta 35 000 euroa tulisi vuonna 2021 ja loput 15 000 euroa vuonna 2022. Liikevaihdon kehityksen selvittämiseksi teimme liikevaihdon rakenteen koostumista kuvaavan taulukon (TAULUKKO 1). Liikevaihdon rakenteen koostumiseen on tulossa suuria muutoksia seuraavien vuosien aikana. Toimitusjohtajalla on selvä visio, minkälaisia muutoksia liikevaihdon rakenteeseen tulee ja miten osuuksien suhteet muuttuvat. Rahtityön, pakurin ja marjajauheiden myynnin osuudet kasvavat ja kivityön osuus pienentyy. Liikevaihto kasvaa vuodelle 2021 erittäin paljon uutena alkaneen liikealan, rahtityön, sekä tempo -projektin onnistuessa pakurin ja marjajauheiden myynnin myötä.

TAULUKKO 1. Liikevaihdon ennuste

Vuosi	2020	2021	2022
Rahtityö	20000	60000	70000
Kivityö	80000	70000	50000
Pakuri/Marjajauheet	110000	188000	239000
Yhteensä	210000	318000	359000
Kasvu	46066	108000	41000
Kasvu-%	28.10%	51.43%	12.89%

9.2 Liiketoiminnan kulut & Käyttökate

Tulossuunnitelmaan sisällytettävää liiketoiminnan kuluja ja kustannuksia arvioimme yhdessä Tapu Oy:n toimitusjohtajan Tapani Käännän kanssa. Käyttökateen muodostavista kuluista taulukoissamme ensimmäisenä ilmestyvien ostojen, tarkemmin aine- ja tarvikkeen käytön, budjetoimme toimitusjohtajan oletuksen mukaan kasvavan seuraavalla kahdella tilikaudella. Aine- ja tarvikemuutosten budjetointi ja oletama perustuvat yrityksen varaston tämän hetkiseen tilanteeseen: varasto on ollut jo jonkin aikaa niin suuri, että yrityksen tarkoituksena on pienentää varaston kokoa tulevien vuosien aikana. Yrityksen ostot kasvavat määrällisesti, mutta ei suhteellisesti myyntiin verrattuna. Varaston muutokset näkyvät tulossuunnitelman taulukossamme viimeisenä vähennyksenä tai lisäyksenä ennen käyttökateen muodostumista. Tässä tapauksessa, kun Tapu Oy:n pyrkimyksenä on pienentää varaston kokoa, varaston muutoksen kohdalle kirjataan varaston vähennykset.

Yrityksen ulkopuoliset palvelut ovat määrällisesti pysyneet 0-1000 euron välillä viimeisten vuosien aikana, eikä toimitusjohtajan mukaan näissä kustannuksissa tulla näkemään suuria muutoksia tulevaisuudessakaan, joten budjetoimme ulkopuoliset palvelut 1000 euron suuruisiksi seuraaville tilikausille.

Toimitusjohtajan näkemyksen ja arvion mukaan Tapu Oy:n henkilöstökulut tulevat nousemaan uuden liikealan, rahtityön, vuoksi 20 000 euroa vuodelle 2021 ja 8 000 euroa vuodelle 2022. Yrityksen rahtityöhön kohdistuvat kustannukset ovat ennakoitu nousevan huomattavasti vuoteen 2021 mennessä, sekä jatkavan kasvua hieman maltillisemmin aina vuoteen 2023 asti. Rahtityön kasvulla on erittäin suuri merkitys henkilöstökuluja ajatellen, sillä suurempi rahtityö edellyttää henkilöstöltä huomattavasti enemmän työtunteja, ja rahtityön kasvu voi mahdollisesti jopa vaatia henkilöstön määrän kasvattamista.

Liiketoiminnan muut kulut muodostuvat Tapu Oy:n osalta pääosin toimitilojen vuokrakuluista sekä markkinointi-, ja hallintokuluista. Toimitusjohtajan arvioin mukaan liiketoiminnan muut kulut tulevat kasvamaan menneiden vuosien lukemista, sillä yritykselle vuokrattua tuontantotilaa ollaan laajentamassa, ja tästä syystä vuokran määrä nousee. Toimitusjohtaja olettaa myös markkinoinnin ja hallinnon kustannusten nousevan hieman tulevaisuudessa. Suuremman toimitilan vuokran sekä markkinointi ja hallintokustannusten nousun oletuksen johdosta budjetoimme tulevien vuosien liiketoiminnan muut kulut menneitä vuosia ja kuluvaan tilikautta korkeimmiksi.

9.3 Tulos

Rakennusten sekä kaluston poistot täytettiin poistosuunnitelman mukaan. Liiketulos saatiin vähentämällä suunnitelman mukaiset poistot käyttökatteesta. Tuottoja osuuksista ja muista sijoituksista tai muita korko- ja rahoitustuottoja ei ole viime vuosina, eikä oleteta syntyvään tulevaisuudessakaan. Korkokulut ja muut rahoituskulut pysyvät samansuuruisina. Välittömät verot ovat 20 % liiketuloksesta, jossa on huomioitu rahoituserät eli korkotuotot ja -kulut. Nettotulos saadaan verojen vähentämisen jälkeen. Kokonaistulos, eli laskelman viimeinen rivi, saadaan lisäämällä nettotulokseen satunnaiset tuotot ja vähentämällä satunnaiset kulut. Satunnaisia tuottoja ei oleteta syntyvän, mutta satunnaisiin kuluihin merkitään tempo- projektista oletettavasti aiheutuneet kulut. Tempo-projektin kuluja arvioitiin syntyvän 25 000 euroa vuosina 2021 ja 2022.

Laskelmasta erillään taulukon alla on rivi 20, henkilöstö keskimäärin. Henkilöstö kasvaa laskelmasamme vuodesta 2020 vuoteen 2021 yhdellä työntekijällä, mutta rahtityön lisääntyminen saattaa vaatia useammankin henkilön palkkaamista.

	Toteutunut tilikausi	12 / 2019	Ennuste 1	12 / 2020	Ennuste 2	12 / 2021	Ennuste 3	12 / 2022
		%		%		%		%
1 LIIKEVAIHTO	163 933,8		210 000,0		318 000,0		359 000,0	
2 Liiketoiminnan muut tuotot +	0,0		0,0		35 000,0		15 000,0	
3 LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	163 933,8	100,0	210 000,0	100,0	353 000,0	100,0	374 000,0	100,0
4 Aine- ja tarvikkeikäyttö -	34 376,8	21,0	30 000,0	14,3	55 000,0	15,6	60 000,0	16,0
5 Ulkopuoliset palvelut -	629,8	0,4	1 000,0	0,5	1 000,0	0,3	1 000,0	0,3
6 Henkilöstökulut -	37 675,7	23,0	49 000,0	23,3	69 000,0	19,5	77 000,0	20,6
7 Liiketoiminnan muut kulut -	48 137,6	29,4	48 000,0	22,9	50 000,0	14,2	52 000,0	13,9
8 Valmisteveraston lisäys/vähennys +/-	-10 451,3	-6,4	-30 000,0	-14,3	-40 000,0	-11,3	-40 000,0	-10,7
9 KÄYTTÖKATE	32 662,6	19,9	52 000,0	24,8	138 000,0	39,1	144 000,0	38,5
10 Suunnitelman mukaiset poistot -	2 614,5	1,6	13 472,0	6,4	10 207,3	2,9	7 751,7	2,1
11 LIIKETULOS	30 048,1	18,3	38 528,0	18,3	127 792,7	36,2	136 248,3	36,4
12 Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista +	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13 Muut korko- ja rahoitustuotot +	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
14 Korkokulut ja muut rahoituskulut -	995,9	0,6	700,0	0,3	700,0	0,2	700,0	0,2
15 Välittömät verot -	5 871,0	3,6	7 945,4	3,8	25 418,5	7,2	27 109,7	7,2
16 NETTOTULOS	23 184,0	14,1	29 882,6	14,2	101 674,2	28,8	108 438,6	29,0
17 Satunnaiset tuotot + aktivoinnit +	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18 Satunnaiset kulut -	0,0	0,0	0,0	0,0	25 000,0	7,1	25 000,0	6,7
19 KOKONAISTULOS	23 184,0	14,1	29 882,6	14,2	76 674,2	21,7	83 438,6	22,3
20 HENKILÖSTÖ KESKIMÄÄRIN	3		3		4		4	

KUVA 1. Tulossuunnitelma

10 TAPU OY:N RAHOITUSSUUNNITELMA

Tapu Oy:lle tekemässämme rahoitussuunnitelmassa (KUVA 2) täytimme toteutuneet tiedot vuodelta 2019 ja ennustimme loppuvuoden 2020 lisäksi kaksi vuotta eteenpäin, eli vuoteen 2022. Käytimme Business Finlandin sivuilta löytyvää laskelmapohjaa rahoitussuunnitelman laatimiseen. Vuoden 2020 loppu sekä vuodet 2021 2022 täytyi ennustaa pohjautuen toimitusjohtajan tulevaisuuden visioon sekä tempo -projektin vaikutuksiin. Vuoden 2019 tilinpäätöstiedot kokonaisuudessaan ja 2020 suurimmaksi osaksi saatiin tilinpäätöstiedoista.

10.1 Rahan lähteet

Rahoitussuunnitelman ensimmäisellä kolmanneksella käydään läpi yrityksen rahan lähteet. Rahoitussuunnitelmassa oman pääoman muodostavat sen rahoitustulos, satunnaisten tuottojen ja kulujen suhde sekä yrityksen omistajien lisäsijoitukset. Rahoitustulos muodostui lisäämällä yrityksen nettotulokseen suunnitelman mukaiset poistot, jotka Tapu Oy:llä ilmenivät rakennusten ja kaluston poistoina.

Satunnaiset tuotot ja kulut joko lisätään tai vähennetään rahanlähteiden yhteistulokseen, mutta Tapu Oy:n osalta erät merkittiin vain kuluiksi, sillä toimitusjohtajan mukaan satunnaisia tuottoja ei ole, eikä niitä myöskään oleteta syntyvän tulevina vuosina. Satunnaisia kuluja sen sijaan budjetoimme vuodelle 2021 ja 2022, kummallekin 25 000 euroa, satunnaisten kulujen kohdistuessa mahdollisesti alkavaan Business Finlandin Tempo-rahoitusprojektiin. Vuonna 2020 Tapu Oy:n omaa pääomaa lisäsivät vielä yrityksen omistajien lisäsijoitukset, jotka olivat yhteensä 16 500 euroa. Tuleville vuosille lisäsijoituksia ei budjetoitu.

Rahoitussuunnitelman rahan lähteiden viimeiset erät koostuvat yrityksen vieraasta pääomasta, eli pitkäaikaisista lainojen lisäyksistä, lyhytaikaisten lainojen lisäyksistä sekä muista rahan lähteistä tai investointiavustuksista. Tapu Oy:llä vieraan pääoman erät jäävät pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten lainojen lisäysten osalta tyhjiksi, sillä yrityksellä ei ole vierasta pääomaa, eikä vieraalle pääomalle toimitusjohtajan mukaan ole tarvetta myöskään tulevina vuosina. Investointiavustuksen erät täyttyvät kolmesta eri rahoituserästä vuosien 2021–2022 välillä. Business Finlandin Tempo-rahoitusavustuksen ensimmäinen osa budjetoitiin vuodelle 2021, joka kattaa 70 % tempo-rahoitusprojektin kokonaiskustannusarvioista eli 35 000 euroa, sekä jälkimmäinen 30 %:n eli 15 000 euron avustuserä vuodelle 2022. Business Finlandin

avustuksen lisäksi Tapu Oy:lle budjetoitiin myös toisesta rahoituslähteestä saatavaa investointiavustusta 9000 euroa vuodelle 2021, jota yritys oli hakenut jo aiemmin syksyllä 2020.

10.2 Rahan käyttö & Yli-/alijäämä

Rahan käyttö koostuu laskelmassamme kymmenestä erästä. Kun on täytetty rahan lähteet ja rahan käyttö, saadaan selville rahoituksen yli- tai alijäämä. Yli- tai alijäämä on rahoittajille oleellisin rahoitussuunnitelmasta selville saatu tieto. Laskelmamme mukaan Tapu Oy:n rahoitus on tarkastelujakson aikana melko paljon ylijäämäinen joka vuosi.

Ensimmäiset neljä erää kuvaavat käyttöomaisuutta ja niiden muutoksia. Yritys ei omista maa- tai vesialueita eikä sen ennakoida hankkivan niitä tulevaisuudessakaan. Rakennuksia ja rakennelmia sekä koneita ja kalustoa hankittiin vuonna 2020 ja niitä poistetaan poistosuunnitelman mukaan. Muita investointeja ei olla tehty eikä tulla tekemään tarkastelujakson aikana.

Käyttöomaisuuden erien jälkeen laskelmassa on käyttöpääoman muutos. Käyttöpääoma lasketaan erillisessä taulukossa ja muutos lisätään rahan käyttö -eräksi. Negatiivinen käyttöpääoman muutos kasvattaa rahoituksen ylijäämää ja positiivinen muutos kasvattaa alijäämää. Tapu Oy:n käyttöpääoma vähenee tarkastelujaksolla joka vuosi. Käyttöpääomasta kerrotaan kappaleessa 10.3 Käyttöpääoma.

Seuraavat kolme rahan käyttö -erää ovat muun rahoitusomaisuuden lisäys, pitkäaikaisten lainojen vähennys ja lyhytaikaisten lainojen vähennys. Yrityksellä ei ole pitkä- eikä lyhytaikaista lainaa, eikä se suunnittele ottavansa niitä tarkastelujakson aikana. Myöskään muuta rahoitusomaisuutta ei oleteta kertyvän. Nämä kolme erää ovat siis tyhjiä.

Osingonjako tai yksityiskäyttö on toiseksi viimeinen rahan käyttö -erä ja sen oletetaan pienenevän vuodelle 2021, mutta palautuvan vuonna 2022 samalle tasolle vuoden 2020 kanssa. Viimeisenä rahan käyttö -eränä on tempo -projektista aiheutuneet kulut, mikäli ne on merkitty tuloslaskelmassa satunnaisiin tuottoihin kehitysmenojen aktivointeina. Tekemässämme tuloslaskelmassa kehitysmenojen aktivointeja ei ole merkitty, joten viimeinen erä on tyhjä.

10.3 Käyttöpääoma

Laskelmassamme huomioitavia käyttöpääomaa sitovia eriä ovat vaihto-omaisuus, myyntisaamiset ja osatuloutuksen saamiset. Tapu Oy:lle on kertynyt paljon vaihto-omaisuutta, jota pyritään saamaan liikkeelle entistä tehokkaammin. Vaihto-omaisuuden arvioidaan laskevan vuosittain. Myyntisaamisia yrityksellä on ollut vuonna 2019 noin 17 000 ja vuoden 2020 lopussa noin 14 000. Myyntisaamisten arvioidaan pysyvän samansuuruisina. Osatuloutus ei ole käytössä Tapu Oy:llä, joten osatuloutuksen saamia ei synny tarkastelujakson aikana.

Käyttöpääoman määrä saadaan vähentämällä edellä mainituista käyttöpääomaa sitovista eristä ostovelat sekä saadut ennakot. Ostovelkoja yrityksellä on ollut edellisinä vuosina tyypillisesti muutamia tuhansia euroja ja vuosille 2021 ja 2022 niitä budjetoitiin 2000 euroa. Vuonna 2020 niitä ei ennakoida olevan ollenkaan. Käyttöpääoma on reilusti positiivinen, mutta se vähenee vuosittain tarkastelujakson aikana. Tämä johtuen siitä, että yritys pyrkii pienentämään varastoa.

		Toteutunut tilikausi				
		12 / 2019	12 / 2020	12 / 2021	12 / 2022	
RAHAN LÄHTEET						
1	Nettotulos + poistot (=rahoitustulos)	+	25 798,4	43 354,6	111 881,5	116 190,3
2	Satunnaiset tuotot/kulut (T2-lomake, rivi 17 ja 18)	+/-	0,0	0,0	-25 000,0	-25 000,0
3	Omistajien lisäsjoiotukset	+	0,0	16 562,0	0,0	0,0
4	Ptkäaikaisten lainojen lisäys (T7-lomake), BF-laina	+	0,0	0,0	0,0	0,0
	Lyhytaikaisten lainojen lisäys	+	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Investointiavustus	+	0,0	0,0	44 275,0	15 000,0
7	YHTEENSÄ	=	25 798,4	59 916,6	131 156,5	106 190,3
RAHAN KÄYTTÖ						
8	Maa- ja vesialueet	+	0,0	0,0	0,0	0,0
9	Rakennukset ja rakennelmat	+	0,0	8 190,0	7 617,0	7 084,0
10	Koneet ja kalusto	+	0,0	43 752,8	38 697,3	29 023,0
11	Muut investoinnit	+	0,0	0,0	0,0	0,0
12	Käyttöpääoman muutos, lisäys/vähennys (riviltä 27)	+/-	-11 607,5	-28 399,6	-22 000,0	-20 000,0
13	Muun rahoitusomaisuuden lisäys	+	0,0	0,0	0,0	0,0
14	Ptkäaikaisten lainojen vähennys (T7-lomake)	+	0,0	0,0	0,0	0,0
15	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	+	0,0	0,0	0,0	0,0
16	Osingonjako tai yksityiskäyttö	+	5 576,8	9 730,0	3 000,0	9 000,0
17	BF projektin kulut, t&k&i-aktivoinnit	+				
18	YHTEENSÄ	=	-6 030,7	33 273,2	27 314,3	25 107,0
19	Yli-/alijäämä	+/-	31 829,2	26 643,4	103 842,2	81 083,3
20	Kumulatiivinen yli-/alijäämä	+/-	31 829,2	58 472,6	162 314,7	243 398,1
KÄYTTÖPÄÄOMA						
		Edellinen tilikausi				
21	Vaihto-omaisuus	+	189 567,8	179 116,5	149 116,5	129 116,5
22	Myyntisaamiset	+	17 382,7	14 347,3	14 000,0	14 000,0
23	Osatuloutuksen saamiset	+	0,0	0,0	0,0	0,0
24	Ostovelat	-	3 826,8	1 947,7	0,0	2 000,0
25	Saadut ennakot	-	0,0	0,0	0,0	0,0
26	Käyttöpääoma	=	203 123,6	191 516,1	163 116,5	121 116,5
27	Käyttöpääoman lisäys/vähennys	+/-		-11 607,5	-28 399,6	-22 000,0

KUVA 2. Rahoitussuunnitelma ja käyttöpääoma

11 YHTEENVETO

Rahoituksenhakuprojektille asetetut tavoitteet ja työtehtävät tulivat osaltamme täytetyiksi. Selvitimme hakuprosessin eri vaiheet ja sisäistimme rahoitusprojektin kokonaisuuden, jonka lopulta raporttoimme kohdeyritykselle. Selvityksemme osoittautuivat hyvin onnistuneeksi kohdeyrityksen pystyessä priorisoimaan omia puutteita ja heikkouksia hakuprosessin kannalta raportointimme pohjalta. Myönteisen Tempo-rahoituspäätöksen saamiseksi Business Finlandin asettamista edellytyksistä ja kriteereistä esille nousivat varsinkin yrityksen innovatiivisuuden ja kilpailuedun tärkeys.

Työstimme opinnäytetyön teoriaosuuksia samanaikaisesti selvittäessämme rahoitushakuprojektin käytännön toteutusta. Tutkielman kirjoittaminen syvensi tietämystämme aiheesta ja helpotti myös kohdeyrityksemme lähestymistä hakuprosessin kokonaisuuteen, opinnäytetyön toimiessa ikään kuin raporttina. Opinnäytetyö saikin lopulta osakseen raporttimaisen muodon hakuprosessia käsittelevien lukujen pohjautuessa pitkälti rahoituspalvelun omaan tietokantaan.

Vuositasoisten tulos- ja rahoitusennusteiden työstäminen lähti liikkeelle, kun saimme Tapu Oy:n vuosien 2018 ja 2019 tilinpäätöstiedot. Ne voitiin syöttää laskelmiin suoraan. Vuoden 2020 viimeinen neljännes piti ennustaa edellisten vuosien ja kuluneen vuoden toteutuneisiin lukuihin perustuen. Tapu Oy ja sen toiminta oli meille entuudestaan hyvin tuttu, mutta yrityksen tulevaisuuden ennustaminen ulkopuolisena ei onnistu tarvittavalla tarkkuudella ilman tukea avainhenkilöltä yrityksen sisältä. Vuosia 2020–2022 ennustaessa teimme tiivistä yhteistyötä toimitusjohtaja Tapani Käännän sekä yrityksen kirjanpidosta vastaavan Reijo Hillin kanssa. Mielestämme onnistuimme täyttämään laskelmat realistisilla arvioilla ottaen huomioon Tempo -projektin sekä liiketoiminnassa tapahtuvien muutosten vaikutukset. Onnistuessaan tempo -projekti aiheuttaa tarkastelujakson aikana luultavasti suurimmaksi osaksi kuluja, mutta tuoton ennustamme kasvavan vuosi vuodelta.

LÄHTEET

Aaltonen, T. 2018. Yritystoiminta. Yrityksen rahoituslähteet. Saatavilla: <http://www.tieto.osaavayrittaja.fi/yrityksen-rahoituslahteet>. Viitattu: 15.12.2020

Alma Talent. 2020. Tunnuslukuopas. Kannattavuus. Kokonaisulos ja kokonaistulos-%. Saatavilla: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/kokonaistulos-ja-kokonaistulos-prosentti>. Viitattu: 6.12.2020

Alma Talent. 2020. Tunnuslukuopas. Kannattavuus. Käyttökate-%. Saatavilla: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/kayttokate-prosentti>. Viitattu 6.12.2020

Alma Talent. 2020. Tunnuslukuopas. Kannattavuus. Liitetulos ja liiketulos-%. Saatavilla: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/liiketulos-ja-liiketulos-prosentti>. Viitattu: 6.12.2020

Alma Talent. 2020. Tunnuslukuopas. Kannattavuus. Nettotulos ja nettotulos-%. Saatavilla: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/nettotulos-ja-nettotulos-prosentti>. Viitattu: 6.12.2020

Alma Talent. 2020. Tunnuslukuopas. Tehokkuus. Käyttöpääoma ja käyttöpääoma-%. Saatavilla: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/tehoisuus/kayttopaaoma-ja-kayttopaaoma-prosentti>. Viitattu: 15.12.2020

Business Finland. 2020. Asiakkaille Suomessa. Asiointipalvelu. Saatavilla: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/asiointipalvelu>. Viitattu 6.12.2020

Business Finland. 2020. Asiakkaille Suomessa. Palvelut. Rahoitus. Tempo-rahoitus. Saatavilla: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/tempo-rahoitus>. Viitattu: 22.10.2020

Business Finland. 2020. Asiakkaille Suomessa. Palvelut. Rahoitus. Tempo-rahoitus. TEMPO-HAKEMUKSEN KYSYMYKSET (PDF). Saatavilla: https://www.businessfinland.fi/49d447/globalassets/finnish-customers/01-funding/08-guidelines--terms/instructions/tempo_hakemusmalli.pdf. Viitattu: 13.11.2020

Business Finland. 2020. Asiakkaille Suomessa. Palvelut. Rahoitus. Tietoa de minimis -tuesta. Saatavilla: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/ohjeet-ehdot-ja-lomakkeet/tietoa-de-minimis--tuesta>. Viitattu: 15.11.2020

Business Finland. 2020. Saatavilla: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/etusivu/>. Viitattu 22.10.2020

Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus. 2020. Saatavilla: <https://www.ely-keskus.fi/>. Viitattu 22.10.2020

Finnvera. 2020. saatavilla: <https://www.finnvera.fi/>. Viitattu 22.10.2020

Jyrkkiö, E. & Riistama, V. 2004. Laskentatoimi päätöksenteon apuna. 18., uudistettu painos. Porvoo. WS Bookwell Oy. Saatavilla: <https://www.ellibslibrary.com/book/951-0-31627-X>. Viitattu: 15.11.2020

Kääntä, T. 2020. Puhelinkeskustelu toimitusjohtajan kanssa. 13.11.2020

Kääntä, T. 2020. Toimitusjohtajan haastattelu. 15.11.2020

Kääntä, T. Tapu Oy. 2020. Liiketoimintasuunnitelma.

Leppiniemi, J. Lounasmeri, S. 2000. Yritysrahoitus. Päivittyvä julkaisu. Helsinki: Alma Talent Oy. Saatavilla: <https://fokus-almatalent-fi.ezproxy.centria.fi/teos/EADBGXGTBF#/kohta:YRITYSRAHOITUS/piste:t1X>. Viitattu 22.10.2020

Niskanen, J & Niskanen, M. 2016. Yritysrahoitus. 7.–8. painos. Helsinki. Edita. Saatavilla: <https://www.ellibs.com/fi/book/9789513768867/yritysrahoitus>. Viitattu: 5.12.2020

Ojala, I. 2006. Tilisanomat. Kuluva käyttöomaisuus verotuksessa. Saatavilla: <https://tilisanomat.fi/koulut/verokoulu-koulut/kuluva-kayttoomaisuus-verotuksessa>. Viitattu: 15.12.2020

Pöyhtäri, J. 2018. Miksi kansainvälistyä ja miten? Käytännön vinkit kansainvälistymiseen. Keski-Suomen Kauppakamari. Saatavilla: <https://kskauppakamari.fi/fi-fi/article/blogi/miksi-kansainvalistya-ja-miten/856/>. Viitattu: 7.1.2021

Tilastokeskus. 2020. Tietoa tilastoista. Käsitteet. Liiketoiminnan muut tuotot. Saatavilla: <https://www.stat.fi/meta/kas/liiketoiminnan.html>. Viitattu 6.12.2020

Tilastokeskus. 2020. Tietoa tilastoista. Käsitteet. Liikevaihto. Saatavilla: <https://www.stat.fi/meta/kas/lvaihto.html#tab2>. Viitattu 6.12.2020

Tilastokeskus. 2020. Tietoa tilastoista. Käsitteet. Vaihto-omaisuus. Saatavilla: <https://www.stat.fi/meta/kas/vaihtoomaisuus.html>. Viitattu: 15.12.2020

Vero. 2020. Yritykset ja yhteisöt. Ilmoita ja maksa. Veroilmoitus. Liikkeen- tai ammatinharjoittaja. Ilmoittamisen ohje. Varallisuuslaskelma. Saatavilla: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/ilmoittaminen-ja-maksaminen/veroilmoitus/liikkeen-tai-ammattinharjoittaja/ilmoittamisen-ohje/varallisuuslaskelma/>. Viitattu: 15.12.2020

Yrittäjät. 2020. Yrittäjän ABC. Taloushallinto ja Maksut. Yritysrahoitus. Rahoituksen suunnittelu. Saatavilla: <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/taloushallinto-ja-maksut/rahoitus/rahoituksen-suunnittelu-616210>. Viitattu: 15.12.2020